

Näin rakentui pk-yritysten ympäristöjohtamisen koulutussarja

2.11.2023

Yhteiskunnallinen muutos edellyttää ympäristöosaamisen vahvistamista kaikilla koulutustasoilla ja työelämän täydennyskoulutuksessa. Tähän osaamisen kehittämistarpeeseen on herätelty yrityksiä ja muita toimijoita mm. SeAMKin Ympäristöosaamisen kehittämisellä kohti kestävää teollisuutta -hankkeessa. Etelä-Pohjanmaan teollisuusalueelle järjestettiin mm. pk-yritysten ympäristöasioiden johtamista tukeva koulutussarja keväällä 2023. Tavoitteena oli tarjota osallistujille kokonaiskuva ja työkaluja ympäristöasioiden johtamiseen ja lisätä teollisten pk-yritysten kykyä viedä ympäristöasioita yrityksen arkeen tehokkaasti ja vaikuttavasti. Pääkohderyhmä oli Etelä-Pohjanmaan teolliset mikro- ja pk-yritykset sekä alueen nykyiset ja tulevat työntekijät, joita tavoiteltiin monikanavaisesti.

Osallistaminen ja koko organisaation ympäristöosaamisen kehittäminen ovat tehokkaita tapoja hyödyntää yrityksen henkilökunnan kollektiivisia voimavaroja rakennettaessa yritykselle kilpailukykyistä ja ympäristökestävää perustaa. Tällöin on mahdollisuus löytää ja kehittää uutta liiketoimintaa. On tärkeää, että yritykset ja eri tasoiset koulutuslaitokset mahdollistavat osaajien kouluttamisen niin, että suomalaisen työvoiman kilpailukyky säilyy, osaajat pidetään ja niitä houkutellaan Suomeen niin maaseudulle kuin kaupunkeihin.

Koulutussarjan runko syntyi tunnistettujen osaamistarpeiden pohjalta, joita on käsitelty artikkelissa:
Johtamalla joustavuuteen – Kestävyysmurros haastaa yrityksiä ja työelämää

Koulutukset käynnistyvät

Koulutussarjan poikkileikkaava teema oli muutosjohtaminen. Alkuosassa osallistujia havahdutettiin ympäristöosaamisen taustatekijöihin, jonka jälkeen syvennyttiin ympäristöjohtamisen eri osa-alueisiin. Tilaisuuksia oli viikoittain ja yksi tilaisuus oli kestoltaan 2–3 tuntia. Koulutussarjassa järjestettiin vuoden 2023 helmikuun ja toukokuun välisenä aikana yhteensä 13 koulutusta seuraavista teemoista:

- Johdatus yrityksen ympäristöjohtamiseen: Liiketoimintaa ei tehdä tyhjiössä
- Liiketoimintaa muuttuvassa maailmassa: Tunnistettu riski on mahdollisuus
- Pk-yrityksen ympäristöjohtaminen ja Ekokompassi
- Pk-yrityksen ympäristöjohtaminen ja ISO 14001
- Yrityksen hiilijalanjälkilaskenta ja päästöjen vähentäminen, hiilikädenjälki
- Elinkaariarviot, tuotteen hiilijalanjälki ja kompensointi
- Materiaalitehokkuus ja kestävä suunnittelu
- Kiertotalous pk-yrityksessä ja biodiversiteettivaikutukset
- Energiatehokkuuden parantaminen pk-yrityksessä
- Rahoitus-mahdollisuuksia pk-yrityksen kestävä kehittämisen näkökulmasta
- Muutosjohtaminen ja viestintä – kohti kestävää liiketoimintaa
- Kestävä arvoketju ja yritys osana verkostoja
- Vastuullisuusraportointi ja viestintä

Koulutuskokonaisuus rakennettiin kurssiksi Moodle-oppimisalustalle, josta osallistujat pystyivät opiskelemaan lisää itsenäisesti etänä toteutettavien livekoulutusten tueksi. Kunkin osion jälkeen Moodlessa oli mahdollista suorittaa osaamistesti. Ne, jotka tutustuivat kaikkiin materiaaleihin ja tekivät kaikki testit, suorittivat koulutussarjasta diplomin.

Koulutussarja kiinnostaa, tarvelähtöisyys sitouttaa

SeAMKin ympäristöasioiden johtamisen koulutussarja on edistänyt eteläpohjalaisyritysten aktiivista toimijuutta vihreässä siirtymässä kasvattamalla ymmärrystä ja osaamista aiheesta. Yritykset tunnistavat nyt paremmin toimintansa ympäristövaikutuksia ja vaihtoehtoisia tai lisäarvoa tuottavia liiketoimintamalleja. Koulutussarjaan osallistui yli 120 henkilöä. Etelä-Pohjanmaan talousalueelta koulutussarjaan osallistui yli 60 henkilöä, joista 20 suoritti diplomin.

Tarve ympäristöosaamisen kehittämiselle on yhteinen yrityksen kokoon tai sijaintiin katsomatta. Koulutussarja herätti kiinnostusta ympäri Suomea, vaikka markkinointi kohdistettiin Etelä-Pohjanmaalle. Kohderyhmän ulkopuolisia osallistujia muualta Suomesta oli lähes 60 henkilöä. Lisäksi Pk-yrityksen näkökulmasta tuotettu koulutussarja kiinnosti myös isojen yritysten edustajia. Yhteinen kieli ja tahtotila luodaankin nyt jakamalla tietoa ja oppimalla yhdessä niin yrityksissä kuin laajemmissa verkostoissa. Etätoteutus mahdollisti koulutuksiin osallistumisen paikasta riippumatta ja Etelä-Pohjanmaalle suunnatulla koulutussarjalla saatiin poikkeuksellisen laaja valtakunnallinen vaikuttavuus.

Yrityksen ympäristöasioiden johtamisen koulutussarja oli valtakunnallisesti tarkasteltuna poikkeuksellisen laaja ja tiivis kokonaisuus yrityksille maksuttomana etätoteutuksena. Tämä lisäsi osaltaan koulutussarjan vaakunnallista kiinnostavuutta ja kysyntää. Työmäärällisesti koulutussarjan sisältöjen tuottaminen oli arvioitua suurempi ponnistus hankkeen asiantuntijoille, koska aihepiiri on jatkuvassa muutoksessa ja hajallaan oleva

tieto täytyi koostaa pk-yrityslähtöiseen muotoon. Koulutussarja havahdutti sekä sen toteuttajia että osallistujia siihen, miten monenlaista osaamista vihreä siirtymä ja ympäristöasioiden johtaminen vaatii menestyvältä yritykseltä ja sen työntekijöiltä.

Koulutussarjasta saatiin runsaasti positiivista palautetta. Koko koulutussarjan ajan osallistujia pyydettiin kertomaan kokemuksistaan ja osaamistarpeistaan sekä tilaisuuksissa keskustellen että anonyymeillä kyselyillä. Palautteet ja kysymykset käsiteltiin heti ja avoimesti. Näin lisättiin tilaisuuksien matalan kynnyksen vuorovaikutteisuutta, jonka avulla sisältöä pystyttiin tuottamaan ja muokkaamaan osallistujien tarpeita vastaavaksi koulutussarjan edetessä. Osallistujien tarpeita kuunteleva sisältö toimi voimakkaana sitouttamiskeinona. Osallistujat sitoutuivat koulutussarjaan erittäin aktiivisesti, vaikka laajuus ja tiivis aikataulu olivatkin monelle yritysosallistujalle ajankäytöllisesti haastavia.

Tärkeä alkusysäys kestävyysmuutoksen johtamiselle

Palautekyselyssä koulutussarjaa kuvattiin ajankohtaiseksi, asiatäyteiseksi ja innostavaksi. Koettiin, että alkupuolen tiukan teorian päälle loppuosa juurrutti asioita käytäntöön. Eräs osallistujayritys on kertonut hyödyntävänsä jo koulutussarjan antia strategiauudistuksessaan. Toinen vastaaja arvosti sisällön ajankohtaisuutta ja sisältöä, joka vie yrityssektoria kohti kestävää ympäristöajattelua. Hänen mukaansa koulutussarja tarjosi hyviä instrumentteja alueen teollisuuden kehittämiseen. Kolmas vastaaja kiitteli selkeyttä ja helppotajuisuutta. Käytännönläheisiä esimerkkejä ja case-puhujia kiiteltiin myös.

Muutosjohtamisen valitseminen koulutussarjan läpileikkaavaksi teemaksi toimi todella hyvin ja kantoi kattoteemana kokonaisuutta. Näkökulma linkitti yhteen ympäristöasiat ja menestyvän yrityksen johtamisen, mikä synnytti motivaatiota kehittää ympäristöjohtamista. Vastaajat toivoivat, että SeAMK voisi jatkossakin auttaa yrityksiä pysymään kartalla toimintakentän muutoksista. Kilpailukykytekijöiden lisäksi tietoa kaivataan mm. eri taholta tulevista vaatimuksista. Enemmistö vastaajista kaipaa luentomaista oppimista, mutta kolmannes olisi kiinnostunut myös työpajoista ja yrityskohtaisista sparrauksista.

Hyödyllisimmiksi vastaajat kokivat osiot, jotka käsittelivät hiilijalanjälkilaskentaa, energiatehokkuutta, ympäristöjohtamista, muutosjohtamista sekä vastuullisuusraportointia ja -viestintää. Lisäoppia kaivattiin mm. hiilijalanjälkilaskentaan, materiaalitehokkuuteen, kestävään suunnitteluun, kiertotalouteen, muutosjohtamiseen, vastuullisuusraportointiin ja -viestintään liittyen.

Koulutussarjan palautteissa kaivattiin tallenteita ajasta riippumattoman opiskelun mahdollistamiseksi. Luentotallenteet tuovatkin työn ohessa tehtävään osaamisen kehittämiseen joustavuutta. Tallenteiden kääntöpuolena on, että ne jäävät helposti katsomatta kiireen keskellä. Tallenteen katselu ei myöskään mahdollista samanlaista vuoropuhelua kuin livetilaisuudessa, mikä on tärkeää laajojen asiasisältöjen omaksumiselle ja näkökulmien muodostamiselle. Koulutussarjasta syntyneitä materiaaleja, oppeja ja kokemuksia on hyödynnetty ja tullaan hyödyntämään SeAMKin muissa hankkeissa ja täydennyskoulutuspalveluissa.

Saatujen palautteiden perusteella koulutussarja oli monelle osallistujalle tärkeä alkusysäys ympäristöasioiden aktiiviseen kehittämiseen yrityksessään tai organisaatiossaan. Koulutussarja koettiin tarpeelliseksi jo pk-yrityksen kilpailukyvyn ja kasvunkin näkökulmasta. Lisää koulutusta kaivataan helposti lähestyttävässä, joustavassa ja ymmärrettävässä muodossa jatkossakin. Jatkoa onkin jo tulossa, kun esimerkiksi SeAMKin Riihi-hankkeessa tuotetaan itseopiskelutyökalu yritysten kestävän johtamisen tukemiseksi. Kiinnostuneet yritykset pääsevät pilotoimaan tätä jo kehittämisvaiheessa.

Kiitokset

CASE esimerkkejä koulutuksiin toivat seuraavat yritykset: Kyrö Distillery Company, Krookan Plassi, Relicomp, Konepaja Stamac, Ala-Talkkari, MSK, Calefa, Kauhavan Ykkösapteekki, Flexpartner

Ulkopuolisia asiantuntijapuheenvuoroja tuottivat seuraavat yritykset: Think Further, Ekokompassi, DNV, Ilmastoapu, Motiva, Envitecpolis, Akkukeräys Pb

SeAMKin asiantuntijoina koulutuksissa puhuivat: Heli Hietala, Jenni Nurmi, Laura Könönen, Krista Mäki, Emilia Kangas, Kimmon Kitinoja, Hanna Punkari

Koulutussarja ja tämä artikkeli ovat osa SeAMKin Ympäristöosaamisen kehittämisellä kohti kestävää teollisuutta -hanketta. Hanke on Euroopan unionin osarahoittama.

Heli Hietala
Projektipäällikkö
SeAMK